

Gausdals Tidende

35. årgang

Gausdal Historielag

nr. 3 - 2022

Foto: nbl.sn.no

Gausdal Historielag, Voldsbruvegen 6 B, 2651 Østre Gausdal.
post@gausdalthistorielag.no
Kontoret er åpent onsdager kl. 16 - 18.

Ut på tur?

Gausdal Historielag har fått flere forespørsler om det blir flere turer til USA, og da selvsagt til «Gausdals-bygdene» i Minnesota og Wisconsin. Hvis interessen er stor nok, så tenker vi oss en tur til disse statene, antagelig i april 2023. Varighet ca. 10 dager. Ta kontakt med Arne Halvorsen hvis du er interessert. Pris er det umulig å si noe sikkert om nå, så dette må vi komme tilbake til.

Så har vi også blitt spurt om det er mulighet for tur til Canada og Alaska. Denne må bli på minimum 2 uker, helst litt mere. Dette blir i starten av september 2023. Er noen interessert, kontakt Arne.

Slekts- og gardshistorie

Er det noen av medlemmene som kan tenke seg å bli med på dette interessante arbeidet med Slekts- og Gardshistorie for Gausdal? Gruppen som jobber med prosjektet, ønsker seg mer hjelp.

Første bind kommer i høst, og omfatter gårder og plasser i den sørlige delen av Follebu. Etter det så blir det videre nordover i bygda. Dette er et omfattende arbeide, og det er alltid behov og ønske om mere hjelp. Hvis DU kan tenke deg å bli med, så kontakt Ivar Lauritsen.

Fotogruppa

Fotogruppa vil også gjerne ha hjelp. Vi har fått inn mange tusen bilder, og alt skal scannes og registreres. Ta kontakt med oss hvis du synes at dette er interessant.

Gamle dokumenter og fotografier

Altfor mye slikt verdifullt materiale har gjennom årene blitt kastet ved oppryddinger og eierbytter. Historielaget ber om at vi kontaktes hvis du/dere er i ferd med å rydde opp på loft og i gamle papirer ellers. Da kan vi i fellesskap se på dette og se om det er noe som bør bevares for ettertiden. Vi er også veldig interessert i å låne gamle dokumenter og fotografier som vi kan scanne og ta vare på på den måten. Innlevert materiale blir arkivert i vårt brannsikre arkiv.

Manuskripter

Vi får av og til inn ganske lange manuskripter tenkt for bruk i Gausdalsminner, men som ikke er lange nok for et temahefte. Vi har en grense på hvor lange artikler i Gausdalsminner kan være, så det kan være vanskelig å bruke disse. Men, vi har bestemt oss for at slike manuskripter skal gjøres tilgjengelige som et «Småskrifthefte», slik at det blir mulig for interesserte å kjøpe disse. Det første heftet er om Ida og Odd Arnesen, som hadde et usedvanlig engasjement for andre mennesker. Det er skrevet av Martine Murland Hagen og er på 20 sider. Det vil bli lagt ut på vår hjemmeside og kan bestilles der. Selvsagt kan det også kjøpes i prestegården hvor vi har kontor.

Fra arkivet

Da sokneprest Fleischer kom til Gausdal.

På Statsarkivet i Hamar ligger ei lita bok som sokneprest Fleischer har skrevet en del notater i. Utenpå boka står det en lang og omstendelig tittel: «Kort Beretning om Forandringer og Forbedringer med Gausdals Præstegaards Huse og Jordvei, Kirkens Forskjønnelse og om enkelte Foranstaltninger til videre Befordring af christelig Oplysning og christeligt Liv i Menigheden fra September Maaned 1844».

Vi tar med de første sidene fordi de forteller interessant om ankomsten og om hvordan prestegården så ut på den tid:

«Som udnævnt Sognepræst til Gausdal under 16. Marti 1844, ankom jeg, Andreas Jørgen Fleischer, hertil fra mitt forrige Kald, Alten-Talvig i Vest-Finnmarken den 12. August 1844, og traf her som Medbroder den venlige, christeligsindende, residerende Kapellan, Michael Tyrholm Holtermann, med hvem jeg siden levde i den bedste Forstaaelse til Sommeren 1847, da han som Sognepræst til Holtaalen flyttede herfra. Jeg tilbragte med min Familie imidlertid nogle Uger hos min Svigerfader, Sognepræst Christie i Store Næs og mine to Brødre, Johan Christian Fleischer og Fredrik Ludvig Fleischer, som drev Kjøbmandshandel i Fredrikstad, og kom tilbage i September Måned

hertil og holdt min indtrædelsespredigen i Gausdal Hovedkirke den 16. Trinitatis den 22. September, som netop Aarsdagen da 10 Aar forud min salig Kone og jeg kom til Talvigs Præstegård i Finnmarken.

Menigheden her modtog oss med særdeles velvillie og Forekommenhed, forærede oss noget nyttigt Huusgeraad til at sætte Huua med. Og Formandskabets Medlemer hvis Ordfører da var Paul Nygaard på Kraabøl, samledes med mig kort derefter for at raadslaa om Forbedring af Præstegaardens Huuse, der tilhørte Menigheden. Dermed ble beslttet at Hovedbygningen skulde bordklædes og oljemaales i næste Sommer 1845 for Menighedens Deel saavel som for min Eiendomsbygning, som efter Aabodsforretningen af 1808 gaar fra Storestuegangen til den østre Ende.

Hovedbygningen havde de gamle, graa Stokkvægge og Torvtag og var noget forsømt og forfalden. Der fandtes aabne Gange udenfor den paa hele Siden til Gaardsrummet, og der stod to store Fløibygninger ved den, samt 1 Bod, og disse tilligemed Kjødstabburet vare Præstens private Eiendom, som jeg av min Formand, daværende Prost Vibe i Eger, fik kjøpt mod høieste Aabod, 400 Spd. og Liquidation af Inventariet i Penge, som efter flere Overdragninger fra den ene Sognepræst til den andre var ansat til 65 Spd., hvilket jeg eller mitt Boe engang har at tilsikre min Eftermand samt de 7 gamle Inventariekøer.

Denne artikkelen sto i «Kyrkja Vår».

Andreas Jørgen Fleischer var født i 1807 i Ramnes i Vestfold. Han tok først militær utdannelse, før han startet på sin teologiske løpebane. Hans første kone døde etter bare to års ekteskap, og han giftet seg igjen med Magdalene Margrethe Christie. De fikk 15 barn. Fleischer fikk pusset opp prestegården og også kirken ble reparert. Han skal ha vært en flink, men streng prest, særlig ovenfor husmennene. En historie forteller at han var glad i rømmegrøt.

Fleischer døde i 1877 og er gravlagt på Østre Gausdal kirkegård. Han var den siste som var prest for hele Gausdal.

Storm i Vestfjellet.

Kristian Fougner skrev en liten artikkel i «Kyrkja Vår» om en strabasjos tur i Vestfjellet i 1909.

«I gamle dager, om en skal bruke det ordet, var et av årets faste yrker å komme opp på setra for å hogge ved ute i marken og få kjørt den fram til setra. Det var ikke lite ved som skulle til for å få dampet om all melken til ost. Vi regnet med 30-40 lass ettersom føret var ved framkjøringen. Veden ble delvis kappet opp med håndsag og kløvet samtidig. Delvis ble dette bortsatt på akkord og utført utpå vårparten. Like før jul 1909 var husmennene på Fougner, Simn Steinsletten, Mathias Finnsveen, Bernt Rønningen og ungutten Kristian Rønningen oppe på setra og ordnet opp med dette. På Sygard Forseth var de også oppe på vedlunning. En kveld kom Simen Forseth opp og sa til karene at det ville bli styggvær og at de måtte reise hjem snarest mulig. De reiste derfor tidlig neste morgen. På Fougnersetra hadde de igjen en vending å lunne og kom derfor ikke på hjemturen før etter dugurden. Det hadde da begynt å blåse med drift av våt snø fra syd, og som etter hvert utviklet seg til den rene snøstorm, og det ble etter hvert vanskeligere og vanskeligere for hestene å holde veien. Så vidt passert Verskei mistet de fire hestene veien.

Snøen var så dyp at karene bare skimtet toppen av bogtreene på hestene. De fikk omsider brøytet seg ned til et lite granholt hvor de slo leir. Heldigvis hadde Simen vært så forutseende at han hadde tatt med litt tørr furuved. Noe lass utenom kvilingsfor hadde de ikke. De fikk gjort opp bål, hogg bjørkekvist og granbar som de hele natten holdt bålet vedlike med. De måket vei rundt granholtet så hestene kunne gå rundt og «holde varmen». De hørte hunden gjø nede på Forsetsetra, og Bernt tenkte å gå ned dit for å få tak i kaffe. Han startet opp på det ene par ski de hadde med. Simen sa til ham: «Du får ikke gå lengre enn at du ser bålet, da må du snu». Etter en times tid kom Bernt tilbake etter å ha vært et par hundre meter nedover. På ski uten bakbindinger, klabbføre og snøstorm var det nok ikke lett å ta seg fram. De ble liggende der i 17 timer til det lysnet av dag neste morgen. Snøstormen hadde da gitt seg, de fant igjen vintervegen og kom seg ned til Forsetsetra. Særlig for ungutten Kristian var det nok ei lang natt uten søvn.

Om Vis-Knut og prost Nissen.

Vis-Knut heldt av og til oppbyggelser, både i heimbygda Gausdal og i nabobygdom.

Presten likte itte dessa møta hans Knut, og han fekk meir hell ein gong merke at han hadde døm i mot seg. Øyerpresten, prost N. C. Nissen, var også frå fyrst av mot møtom hans Vis-Knut.

Ein gong skulle det væra møte på Nord-Hovde, og han Vis-Knut skulle tålå. Møtet var tillyst mange dågå fyrå. Men da dagen for møtet nærma seg, fekk main på Nord-Hovde mange plagsamme tanker å stri med. «Å ville Nissen sea når han fekk greie på at han Simen Hovde hadde åpna huset sitt for honom Vis-Knut?» Han Simen likte slett itte å fortørne Nissen, som var både akta og elska. Han som bygdafolk flest. Dagen fyr møtet reiste Simen til prosten. Da Nissen fekk høre hå det galdt, sa han: «Send bod til Vis-Knut og avlys møtet». Simen sa: «Bod åt honom Vis-Knut kain e nok sende, mein e kain itte få sendt bod åt aille døm som ha teinkt seg på møtet». Det forsto prosten godt. Så vart det prat om Vis-Knut og møta hans. «Mein om'n Vis-Knut fekk haille møtet, og prosten hadde høve te å kåmmå?.Så fekk han sjølv høre åssen'n tålå». Dermed var saka avgjort.

Da Nissen kom åt Hovde til den fastsette tida, treffte'n både 'n Vis-Knut og riktig mye folk som var komme for å høre på'n.

«Når presten er her, så er det rimeleg at han preike, og så fær e høre på», sa Vis-Knut, da han heilste på prosten. «Nei, du skal tale, og jeg skal være tilhører», sa prosten. Og Knut talte. Da han var ferdig, gjekk Nissen bort åt 'om, tok hånda hans og sa: «Takk skal du ha. Du har lov til å holde oppbyggelser over hele prestegjeldet, i hovedsognet såvel som i annekset».

Fra Kirkebladet for Vestre Gausdal.